

Németh Áron¹:

Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Kaszó Gyula (szerk.):
Hitben növekedni – Ősi gyökerek és új hajtások.
Tanulmánykötet Németh Dávid hatvanötödik születésnapjára
(Károli Könyvek. Tanulmánykötet), Budapest, KRE – L’Harmattan,
2021, pp. 325., ISBN:978–963–414–848–7

A Károli Gáspár Református Egyetem ünnepi kötettel köszöntötte dr. Németh Dávidot hatvanötödik. születésnapja alkalmából, a monográfia 2021 decemberében jelent meg *Hitben növekedni – Ősi gyökerek és új hajtások* címmel. Az ünnepelt a Hittudományi Kar Valláspedagógiai és Pasztorálpszichológiai Tanszékének oktatójaként 1994 óta szolgálja az egyetemet, a jeles születésnapot követően azonban a tanszékvezető egyetemi tanári feladatait átadta, és mint professzor emeritus segíti tovább az egyetem munkáját. A teológiai tudományművelés terén szerzett érdemeit nemcsak olyan kitüntetések jelzik, mint az *Aranygyűrűs teológiai doktori* cím, vagy a *Károli Emlékérem* és a *Magyar Érdemrend tisztikeresztje*, hanem

szemléletformáló könyvek és tanulmányok, tudóssá lett tanítványok és felkészült lelkipásztorok. A tudományos életút nyilvánvalóan még nem zárult le, és jó reménységgel várhatunk további hozzájárulásokat a pasztorálpszichológia és valláspedagógia területén, de a szép életpálya a hatvanötödik életév betöltésével kétségkívül olyan fordulóponthoz ért, ahol jó egy pillanatra megállni, és hálát adni.

¹ Egyetemi docens, Debreceni Református Hittudományi Egyetem.
email: nemeth.aron@drhe.hu

Ebben segít az a kötet is, amelyben pályatársak és közvetlen egyetemi munkatársak köszöntik dr. Németh Dávidot. A *Festschrift* Siba Balázs, Szabóné László Lilla és Kaszó Gyula szerkesztésében jelent meg a L'Harmattan Kiadónál a Károli Könyvek sorozat tanulmánykötetként. Összesen huszonkét szerző írt tanulmányt a kötetbe a teológia különböző területeiről a biblikumtól a rendszeres teológián és filozófián át a gyakorlati teológiáig. Minden tanulmány részletes elemzésére e recenzió keretében nem vállalkozhatunk, de néhány lényegi gondolat kiemelésével igyekszünk képet adni a kötet egészéről.

A szerkesztői *Előszót* követően három ószövetségi és három újszövetségi tanulmány alkotja az első, biblikus blokkot. Ezt Karasszon István tanulmánya nyitja meg, aki a 103. zsoltárról értekezik (11–20.). Formakritikai megközelítésében a Kr. e. 3. század elejére datált zsoltár egyéni és közösségi vetületeire hívja fel a figyelmet, bemutatva a zsoltárszerző kreatív teológiai és művészi megoldásait. Péntek Dániel Gábor, a kar fiatal tanársegédje, szintén a formakritika talaján áll, amikor a bűnbánati imádságok jellegzetességeivel, a műfaj kialakulásában szerepet játszó ószövetségi motívumokkal foglalkozik (21–32.). Egeresi László Sándor Ruth könyvének egyik korai fordításáról és értelmezéséről, a Ruth Targumról írt tanulmányt (33–49.). Ebben közli az arámi szöveg saját magyar fordítását, miközben nemcsak ennek a konkrét targumnak a sajátosságait ismerteti, hanem általános áttekintést is ad a korai arámi bibliafordításokról.

Az újszövetségesek sorát Balla Péter kezdi meg a tanítványok értetlenségének evangéliumi motívumát vizsgálva Márknál (51–59.). Tézise szerint az evangélium célja nem csupán az, hogy Jézust, mint Isten fiát bemutassa, hanem hogy azt a jézusi türelmet is illusztrálja, amely során a mindenkori (értetlenkedő) tanítványok eljuthatnak az Emberfia szenvedésének megértésére. Pecsuk Ottó és Pataki András a páli teológiával foglalkoznak írásaikban, jellegzetes kulcsfogalmakat állítva a vizsgálódás fókuszába. Pecsuk Ottó a lelkiismeret (*syneidésis*) fogalom páli használatát mutatja be a korinthusi levelek, a római levél és a pásztori levelek kontextusában, kitekintve az értelmezéstörténet újabb kori dilemmáira (61–76.). Pataki András egy fogalompár felől közelíti meg a páli teológiát, amikor a *psychikos* és *pneumatikos* kifejezések kapcsán teszi fel a kutatás aktuális kérdéseit, majd fogalmazza meg saját válaszát az Első Korinthusi levél alapján (77–91.).

A kötet következő egysége egyháztörténeti, filozófiai és rendszeres teológiai megközelítéseket tartalmaz. Lányi Gábor angol nyelvű tanulmányt közöl (magyar nyelvű összefoglalóval) Bakócz Tamás esztergomi bíboros-érseknek a Dózsa-féle parasztfelkelés-

ben betöltött szerepéről (93–110.). Ezt követően Augustinus etikai és politikai gondolkodásába pillanthatunk bele Kendeffy Gábor írásán keresztül (111–126.). Az egyházatya néhány szövegének tükrében a közösség(iség) ambivalenciáját figyelhetjük meg, mely szerint a bűneset utáni ember sokszor a rosszhoz alkalmazkodva, ill. azt a cselekvésébe beépítve tehet jót. A közösségiség ily módon gyakran cinkosságba hajlik. Pethő Sándor filozófiai írásának kiindulási kérdése: „Van-e egy elemeire bontott, dekonstruált világban jogosultsága annak, hogy az utópiáról bármit is mondjunk?” (127.). A tanulmány egy részletesen kifejtett igenlő válasz a kérdésre, melyben a szerző a társadalmi utópiák keletkezésének, túlélésének és mozgósító erejének megértéséhez ad támpontokat, definíciókat, megközelítési alternatívákat (127–140.). Békési Sándor a „tapasztalat” fogalmának körbejárására vállalkozik (141–162.). A filozófia- és teológiai történeti, valamint bibliai fogalomhasználat felvázolása után a közvetlen és közvetett tapasztalat különbözőségéről, majd e kettő egységéről olvashatunk rendszeres teológiai megközelítésben.

Nem meglepő módon a gyakorlati teológusok írásai teszik ki a kötet nagyobbik részét, itt szólnak meg néhányan a szűkebb tanítványi körből és a nyugat-európai pályatársak közül, akik közvetlenebbül kapcsolódnak Németh Dávid kutatási területeihez, de a gyakorlati teológia egyéb diszciplínáinak képviselői is ebben a blokkban kaptak helyet. Az itt következő írások mintha egy emberi életutat kísérnének végig, a gyermekkortól az aktív éveken át az időskorig. Ennek a biográfiai ívnek mintegy prologusa Bölcsföldi András írása, aki három kortárs novellában – ti. Erdős Virág, Vérits Andrea és Demeter Adél-Hajnalka írásaiban – vizsgálja a „szent” és a „profán” kölcsönhatását, miközben az életünk során magunkkal cipelt „spirituális batyu” tartalmát boncolgatja (163–175.).

Gottfried Adam (Bécs) és Friedrich Schweitzer (Tübingen), a valláspedagógia nemzetközileg elismert szakemberei, a gyermek- és ifjúkor témáit jelenítik meg a kötetben. Németh Dávid és Gottfried Adam egy közös érdeklődési területéhez, a gyermekbiblia-kutatáshoz kapcsolódik a „Short History of the Bible” (1807) című miniatűr („hüvelykujjnyi”) képes Bibliát elemző tanulmány (177–188.). A sajátos kiadvány történetét, illusztrációit, koncepcióját, stílusát és teológiai profilját bemutató írás külön figyelmet szentel az 1828-as bécsi kiadásnak. Friedrich Schweitzer a következő fejezetben már az ifjúkorra tekint. Az életkorhoz kapcsolódó (isten)hit témájának elméleti és gyakorlati kérdéseit járja körül, bemutatva a legújabb empirikus kutatások eredményeit. Ezek a mérési eredmények sokrétűek, részben ellentmondásosak is, ami utalhat a fiatalok istenhitének belső feszültségeire. A szerző nem marad adós a valláspedagógia és hitoktatás

számára levonható következtetésekkel sem (189–200.). Ezeknél a német nyelvű tanulmányoknál, ahogyan később Christoph Morgenthaler írásánál is, magyar nyelvű összefoglalások segítik az olvasót.

Pap Ferenc egy egészen más módszerrel, de szintén a vallásos nevelés ifjúkori kérdéseivel foglalkozik (201–220.). A megközelítése liturgiátörténeti, témája pedig a konfirmáció. A szerző primer levéltári források, nevezetesen Báthori Gábor 1816–1819 közötti *canonica visitatio*jának dokumentumai alapján tárja fel a Dunamelléki Egyházkerület 19. század eleji konfirmációs gyakorlatát.

A biográfiai vonalon tovább haladva jutunk el a felnőtt és önálló hithez. Hogy a (mai) valóságban hogyan történik ez az útkeresés, a felnőtt önálló hitre való eljutás, és ehhez a folyamathoz mivel járul hozzá a gyakorlati teológiai önértelmezés, abban Kocsev Miklós ad eligazítást (221–234.). Siba Balázs, a kötet egyik szerkesztője és Németh Dávid közvetlen tanszéki munkatársa, sok szempontból érzékeny (olykor túlfeszített, máskor tabuizált) témát vállal fel, amikor a férfiségről és nőiségről, az intimitásról és az egészséges szexuális nevelésről osztja meg gondolatait (235–250.). Tanulmányában a szexualitásnak arra a tágabb értelmezési lehetőségére világít rá, amely szerint a férfi és nő akkor is szexuális lény, amikor nem élnek házasságban, amikor nincs szó nemi együttlétről, pusztán a biológiai nem(iség) tudatos megéléséről a mindennapi társas kapcsolatainkban.

Literáty Zoltán az 1Kor 9,14–18 szakaszából kiindulva foglalkozik a pénz és a prédikálás kapcsolatával (251–254.). A rövid exegetikai fejtegetés példaként állítja a mai prédikátorok elé Pálnak azt a döntését, hogy életvitelszerűen, lelki, testi, társadalmi és filozófiai értelemben is osztozik a kereszttel. A következő tanulmány ugyan nem speciálisan gyakorlati teológiai szakembertől származik, annyiban mégis érintkezik a homiletika területével, hogy egy homília(sorozat) áll a középpontjában (255–269.). A közelebről megvizsgált szöveg, Chrysostomos 26. János-homíliája, amit a tanulmány szerzője, Hanula Gergely, saját fordításban közöl. E szöveg megközelítésének szempontja, hogy megvizsgálja: az anthiokhiai egyházatyá homíliái milyen módon szolgáltak eszközzel a lelkek vezetésére és a beteg életek gyógyítására.

A gyógyítás kulcsszava vezet át a következő tanulmányhoz, amit Szabóné László Lilla, a kötet szerkesztőjeként is közreműködő másik közvetlen tanszéki munkatárs jegyez. A betegség és gyógyítás témájára való általános rápillantást követően a biblikus alapoktól indulva a korai keresztyénség szemléletén át jutunk el korunk lelkipásztori koncepcióihoz (271–286.). A keresztyénség gyógyító küldetése szempontjából a szerző

kulcsfontosságúnak látja az Isten országa valóságának megélését. A tanulmány azokat a lelkipozó megközelítéseket tekinti át vázlatosan, amelyek Isten országát és annak jelenben megnyilvánuló erőit és lehetőségeit hangsúlyozzák. A lelkipozás területén maradvá Tóth János, a Gyökössy Endre Lelekipozói és Szupervizori Intézet intézetvezető lelkésze, az Érzelem Fókuszú Terápia (EFT) alapjait ismerteti tanulmányában, valamint az ezen belül létrejött „Hold Me Tight (Ölelj át!)” (HMT) kapcsolatépítő kurzus módszertanába ad bepillantást (287–302.).

Az utolsó két tanulmány közös témája az időskor. Christoph Morgenthaler, a Berni Egyetem teológiai fakultásának emeritus professzora a jó halál kérdésével foglalkozik (303–314.), ennek a vizsgálódásnak a hipotetikus keretét a harmadik életkor specifikus gyakorlati teológiájában látja. Tanulmányban a teológiai felnőttképzés konkrét kurzusának ismertetése kínál további impulzusokat a felvetett kérdések megválaszolásához. Hézszer Gábor az élettörténet és kutatástörténet egymásra vetítésével mutatja be az Erikson-házaspár (Erik H. Erikson és Joan Erikson) munkásságának egy szeletét, fókuszban az öregkor spiritualitásával és a gerotranscendence koncepciójával (315–325.).

E két záró tanulmány szépen lekerékíti a kötetet, ugyanakkor több tekintetben nyitva is hagyja azt. Egyrészt azért, mert a köszöntő tanulmányok sorát még ki tudja hány kötetben keresztül lehetne folytatni a testvérintézmények oktatóinak, a lelkészollégák vagy a tanítványok szélesebb körének megszólalásaival, másrészt azért is feltörhet a lezáratlanság érzése, mert az olvasó szinte várja az ünnepelelt választát, gondolatait a felmerült kérdések, elképzelések kapcsán. Sokunk reménysége, hogy amiként a mélyen gyökerező, „folyóvíz mellé ültetett fa” is sokáig hozza szebbnél szebb gyümölcseit, úgy legyen alkalmunk még sokáig élvezni Németh Dávid munkásságának újabb hajtásait és terméseit.

A recenzens az értékelelt könyvvel szemben szükségszerűen objektív kell, hogy maradjon, de a kötetben ünnepelelt személlyel kapcsolatban nyugodtan lehet elfogult is, ezért miután jó szívvel ajánlom a kötetet minden érdeklődőnek, egyúttal Istennek hálát adva, az Ő áldását kérve, köszöntöm fiúi szeretettel az ünnepeleltet.